

**Wynikowy plan dydaktyczny
nauczania historii i wiedzy o społeczeństwie
w zasadniczej szkole zawodowej**

Podręcznik: Wiesław Zdziabek, *Człowiek w społeczeństwie dawniej i dziś*. Wydawnictwo eMPI², Poznań 2003 (nr dopuszczenia: 416/02).

Opracowanie planu: Wiesław Zdziabek, Paweł Kozłowski.

Nr autorskiego programu nauczania W. Zdziabka: DKOS-4015-240/02.

Jeżeli nie podano inaczej w przypisie, temat realizowany jest na 1 godzinie.

Wymogiem podstawowym dla ucznia jest praca z podręcznikiem i zeszytem ćwiczeń.

Temat, główne zagadnienia	Pojęcia (organizacje, organy władzy), postaci, daty	Środki dydaktyczne, metody	Przewidywane osiągnięcia ucznia	
			Na poziomie podstawowym. Po zajęciach uczeń:	Na poziomie ponadpodstawowym. Po zajęciach uczeń:
I. NA POCZĄTEK ODROBINA SOCJOLOGII				
1. Grupy społeczne. <i>Zagadnienia:</i> <ul style="list-style-type: none"> • grupy społeczne, • organizacja, • więzi grupowe. 	<i>Pojęcia:</i> zbiorowość, społeczność, społeczeństwo, grupa społeczna, grupa formalna i nieformalna, organizacja (stowarzyszenie), statut, więzi grupowe (społeczne).	<i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy. <i>Metody:</i> rozmowa nauczająca, elementy dramy, „burza mózgów”, praca ze źródłami historycznymi, praca pod kierunkiem, praca w grupach.	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i trafnie posługuje się pojęciami: zbiorowość, społeczność, społeczeństwo, grupa społeczna, grupa formalna i nieformalna, organizacja, stowarzyszenie, więzi grupowe (społeczne), • dokonuje klasyfikacji grup społecznych, • charakteryzuje swoje miejsce w różnych grupach społecznych, • dostrzega swoje miejsce w społeczeństwie 	<ul style="list-style-type: none"> • twórczo rozwija zapis ustawy <i>Prawo o stowarzyszeniach</i>, • rozróżnia czynniki wpływające na zróżnicowanie więzi społecznych w grupie, • ocenia cele oraz charakter grupy

<p>2. Rodzina.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • małżeństwo a rodzina, • funkcje rodziny, • władza rodzicielska, <p><i>Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy.</i></p>	<p><i>Pojęcia:</i> rodzina, małżeństwo, rozwód, unieważnienie małżeństwa, pokrewieństwo, powinowactwo, władza rodzicielska, przysposobienie (adopcja), wspólnota majątkowa, intercyza (np. rozdzielność majątkowa), zwykły zarząd majątkiem, kodeks, prawny przedstawiciel.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> rozmowa nauczająca, praca z tekstem źródłowym, praca pod kierunkiem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: rodzina, małżeństwo, wspólnota majątkowa, pokrewieństwo, rozwód, separacja, unieważnienie małżeństwa, zwykły zarząd majątkiem, władza rodzicielska, kodeks, osoba fizyczna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, • rozróżnia małżeństwo i rodzinę, • wyjaśnia, kiedy nie można zawrzeć związku małżeńskiego, • omawia najważniejsze konsekwencje zawarcia małżeństwa, • przedstawia podstawowe kwestie majątkowe występujące w małżeństwie i rodzinie, • wyjaśnia podstawowe funkcje rodziny, • wyszukuje właściwe informacje w akcie prawnym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: prawny przedstawiciel, intercyza (np. rozdzielność majątkowa), przysposobienie (adopcja), powinowactwo, • wyjaśnia znaczenie <i>Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego</i>
<p>3. Naród.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • koncepcje narodu, • czynniki narodotwórcze, • postawy wobec narodu. 	<p><i>Pojęcia:</i> naród, narodowość, świadomość narodowa, patriotyzm, nacjonalizm, szowinizm, internacjonalizm, kosmopolityzm, ksenofobia.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, kartki A4, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> „burza mózgów”, praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: naród, narodowość, świadomość narodowa, patriotyzm, nacjonalizm, • zgodnie z powyższym, trafnie klasyfikuje postawy wobec narodu, • wymienia i opisuje czynniki narodotwórcze, • interpretuje (parafrazuje) treść źródła, • korzysta ze słownika wyrazów obcych – rozumie przydatność tego typu wydawnictw, • kształtuje w sobie tolerancyjną postawę wobec osób o innych przekonaniach, • przedstawia swoje stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: internacjonalizm, kosmopolityzm, szowinizm, • zgodnie z powyższym, trafnie klasyfikuje postawy wobec narodu
<p>4. Regulatory życia społecznego.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • oceny i wartości, • normy społeczne. 	<p><i>Pojęcia:</i> ocena globalna, preferencyjna, moralna, estetyczna, utylitarna, hedonistyczna; system wartości, normy prawne, religijne, moralne (etyczne), obyczajowe.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> symulacja, praca z podręcznikiem, praca w grupach – elementy dramy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: ocena globalna, preferencyjna, moralna, estetyczna, system wartości, normy prawne, religijne, moralne (etyczne), obyczajowe, • dostrzega, zgodnie z powyższym, w swoim życiu wpływ regulatorów, • podaje przykłady ocen i norm, • wyjaśnia wpływ systemu wartości na postępowanie ludzi, • wyjaśnia powszechność występowania ocen i norm 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: ocena utylitarna, hedonistyczna (PP), • dostrzega, zgodnie z powyższym, w swoim życiu wpływ regulatorów, • interpretuje źródło

II. FENOMEN PAŃSTWA

<p>5. Pojęcie i cechy państwa.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • koncepcje genezy państwa, • funkcje państwa, • definicja i cechy państwa. 	<p><i>Pojęcia:</i> państwo, władza, suwerenność, obywatelstwo, obywatel, koncepcje powstania państwa: teistyczna, podboju, umowy społecznej, marksistowska.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem i tekstami źródłowymi, praca w grupach, elementy rozmowy nauczającej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: państwo, władza, suwerenność, obywatelstwo, obywatel, koncepcja umowy społecznej, • wyjaśnia koncepcje genezy państwa, • omawia funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa, • przedstawia treść źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: koncepcja teistyczna powstania państwa, koncepcja podboju, koncepcja marksistowska, • wyjaśnia koncepcje genezy państwa, • uzasadnia swoją wypowiedź, • interpretuje źródła – formułuje wyjaśnienie pojęć
<p>6. Klasyfikacja państw*.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forma rządów, • reżim polityczny, • ustrój terytorialny, • systemy rządów: parlamentarno-gabinetowy, prezydencki, mieszany. 	<p><i>Pojęcia:</i> głowa państwa, parlament, prezydent, monarchia: dziedziczna, elekcyjna, absolutna, konstytucyjna, parlamentarna; republika: prezydencka, parlamentarna; państwo: demokratyczne, totalitarne, autorytarne, unitarne; federacja, konfederacja, forma rządów: monarchia nieograniczona, ograniczona, despotyczna, absolutna, republika prezydencko-parlamentarna; reżim polityczny: demokratyczny, totalitarny, autorytarny; system parlamentarno-gabinetowy, prezydencki, mieszany; wotum zaufania, wotum nieufności, odpowiedzialność parlamentarna (polityczna), prerogatywy, inicjatywa ustawodawcza, władza ustawodawcza, wykonawcza, kontrasygnata.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca z tekstem źródłowym, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: głowa państwa, parlament, prezydent, monarchia, monarchia dziedziczna, elekcyjna, absolutna, konstytucyjna, parlamentarna; republika, republika prezydencka, parlamentarna; państwo demokratyczne, totalitarne, autorytarne, unitarne, federacja, konfederacja, system parlamentarno-gabinetowy, wotum zaufania, wotum nieufności, odpowiedzialność parlamentarna (polityczna), prerogatywy, inicjatywa ustawodawcza, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, • rozróżnia monarchię od republiki, • omawia podstawowe formy republiki i monarchii, • omawia współzależność między systemem politycznym a sytuacją obywatela w państwie, • charakteryzuje system parlamentarno-gabinetowy na przykładzie Polski, • porównuje położenie obywatela w państwie demokratycznym, totalitarnym i autorytarnym, • przedstawia treść źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: forma rządów, monarchia nieograniczona, ograniczona, despotyczna; republika prezydencko-parlamentarna, reżim polityczny: demokratyczny, totalitarny, autorytarny, system prezydencki, system mieszany, kontrasygnata, • charakteryzuje na przykładach państwa ze względu na formę rządów, reżim polityczny i ustrój terytorialny, • wymienia i charakteryzuje systemy rządów w państwach demokratycznych, podaje przykłady państw, • interpretuje źródło

* Temat realizowany na 2 godzinach lekcyjnych.

<p>7. Organizacja władzy w państwie.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> władza i jej pochodzenie, legitymizacja władzy, aparatus władzy (organy, urzędy), zasady funkcjonowania organów kolegialnych. 	<p><i>Pojęcia:</i> władza, statut, konstytucja, legitymizacja, organ państwa (organ władzy publicznej), organa: prawodawcze, wykonawcze, sędziowskie, kontrolne; wybory, nominacja, urząd, uchwała, głosowanie, większość: zwykła (względna), bezwzględna, kwalifikowana; władza: legalna, charyzmatyczna, tradycyjna.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca z tekstem źródłowym, praca w grupach – drama, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: władza, statut, konstytucja, legitymizacja, władza legalna, organ państwa (organ władzy publicznej), organa prawodawcze, wykonawcze, sędziowskie, kontrolne; wybory, nominacja, urząd, uchwała, głosowanie, większość zwykła (względna), większość bezwzględna, większość kwalifikowana, wyjaśnia, czym różni się organ władzy od urzędu, podaje przykłady organów według kryterium zadań i spełnianych funkcji, omawia instytucję wyborów jako sposób legitymizacji władzy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: władza legalna, charyzmatyczna, tradycyjna, odróżnia władzę opierającą się na autorytecie od władzy bazującej na sile
<p>8. PODSUMOWANIE: Obywatel a władza.</p>	<p>Poznane na wcześniejszych zajęciach pojęcia.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, kartki A4, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca w grupach – wykorzystanie metaplanu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami na wcześniejszych zajęciach, współpracuje w grupie, wyjaśnia relacje między obywatelem a władzą w zależności od systemu władzy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami na wcześniejszych zajęciach
<p>9. Pisemny sprawdzian.</p>				
<p style="text-align: center;">III. GOSPODARKA, SPOŁECZEŃSTWO I PAŃSTWO W ŚREDNIOWIECZU</p>				
<p>10. Gospodarka naturalna i początki gospodarki towarowej na ziemiach polskich.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozwoj rolnictwa w średniowieczu, gospodarka naturalna i towarowo-pieniężna, początki miast – podgrodzia. 	<p><i>Pojęcia:</i> gospodarka: naturalna, żarowa, przemienno-odłogowa, towarowo-pieniężna; kopieństwo, dwupółowka, trój-półowka, gród, podgrodzie, targ, karczma, radło, pług (pług koleśny), motyka, socha.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, źródła ikonograficzne, ilustracje, makiety, plansze ukazujące grody z podgrodziami.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem ikonograficznym, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: radło, pług (pług koleśny), dwupółowka, trój-półowka, gospodarka: naturalna, towarowo-pieniężna; targ, karczma, gród, podgrodzie, wyjaśnia, na czym polegał postęp przy przejściu z dwupółowki na trój-półowkę, na podstawie źródła przedstawia ewolucję narzędzi rolniczych, wyjaśnia, na czym polegał postęp w tej dziedzinie, wyjaśnia znaczenie podgrodzi jako załóżek miast, wyjaśnia różnice między gospodarką naturalną, a towarowo-pieniężną 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: motyka, socha, kopieństwo, gospodarka: żarowa, przemienno-odłogowa, charakteryzuje rozwój form rolnictwa, charakteryzuje ówczesne zawody rzemieślnicze, dostrzega związek między zmianami form rolnictwa a nowymi narzędziami

<p>11. Osadnictwo wiejskie na prawie polskim i niemieckim.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • początki wielkiej własności feudalnej, • immunitet, • osadnictwo na prawie polskim i osadnictwo na prawie niemieckim. 	<p><i>Pojęcia:</i> feudał, własność feudalna, immunitet, immunitet: ekonomiczny, sądowy; poddaństwo, pańszczyzna, czynsz, lokacja, osadnictwo na prawie niemieckim, osadnictwo na prawie polskim, łan, sołtys, samorząd wiejski, wolnizna, renta feudalna, renta naturalna, przywilej lokacyjny, ława wiejska, „obyczaj wolnych gości”.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru.</p> <p><i>Metody:</i> rozmowa nauczająca, praca z tekstem źródłowym, praca z podręcznikiem, praca w grupach, elementy dramy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: feudał, własność feudalna, immunitet, immunitet: ekonomiczny sądowy; poddaństwo, pańszczyzna, czynsz, lokacja, osadnictwo na prawie niemieckim, łan, sołtys, samorząd wiejski, wolnizna, • wyjaśnia zasady lokacji wsi na prawie niemieckim, • poprawnie realizuje zadanie ze źródłem historycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: renta feudalna, renta naturalna, osadnictwo na prawie polskim, przywilej lokacyjny, ława wiejska, „obyczaj wolnych gości”, • wyjaśnia znaczenie immunitetów w procesie powstawania majątków ziemskich i ich wpływ na sukcesy osadnictwa na prawie niemieckim, • porównuje lokacje wsi na prawie polskim i niemieckim, • charakteryzuje formy renty feudalnej, • wyjaśnia genezę własności feudalnej
<p>12. Osadnictwo miejskie na prawie niemieckim.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ustrój miast w średniowieczu, • struktura społeczności miejskiej, • organizacja rzemiosła i handlu, • wygląd miasta średniowiecznego. 	<p><i>Pojęcia:</i> zasadźca, wójt, mieszczanie, patrycjat, pospólstwo, plebs, samorząd miejski, rajca, cech, mistrz, czeladnik, ława sądowa (ława miejska), partacze, gildia, prawo składu, przymus drogowy, rynek, ratusz, sukiennice, kramy, mury obronne, zamek, baszty.</p> <p><i>Postaci:</i> Władysław Łokietek, Kazimierz Wielki.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, ilustracje, plansze, makiety ukazujące wygląd średniowiecznych miast, arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca z tekstem źródłowym, praca w grupach, elementy dramy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: wójt, mieszczanie, patrycjat, pospólstwo, plebs, samorząd miejski, rajca, cech, mistrz, czeladnik, rynek, ratusz, sukiennice, kramy, mury obronne, zamek, baszty, • przedstawia działalność w omawianym zakresie: Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego, • wymienia i charakteryzuje grupy społeczne w średniowiecznym mieście, • wyjaśnia organizację rzemiosła, • omawia wygląd średniowiecznego miasta, • poprawnie realizuje zadanie ze źródłem historycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: ława sądowa (ława miejska), prawo składu, przymus drogowy, partacze, gildie, zasadźca, • omawia genezę miast w średniowieczu, • omawia znaczenie przywilejów handlowych dla miast
<p>13. Od więzi rodowych do społeczeństwa stanowego.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • struktury społeczne w okresie przedpaństwowym, • przemiany społeczne za panowania pierwszych Piastów, • wykształcenie się stanów w Polsce. 	<p><i>Pojęcia:</i> ród, plemię, książę, drużyna książęca, starszyzna plemienna, wiec, opole, możni (możnowładztwo), wojowie, stan, rycerz, szlachta, duchowieństwo, mieszczanństwo, chłop (kmięć).</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, źródło statystyczne, rzutnik i foliogramy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, analiza źródła statystycznego, wykład z elementami rozmowy nauczającej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: ród, plemię, książę, drużyna książęca, możni (możnowładztwo), wojowie, stan, rycerz, szlachta, duchowieństwo, mieszczanństwo, chłop (kmięć), • omawia społeczeństwo stanowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: starszyzna plemienna, wiec, opole, • interpretuje schemat – wyjaśnia ewolucję struktury społecznej od wspólnot rodowych do społeczeństwa stanowego

<p>14. Monarchia wczesnopiastowska – państwo patrymonialne.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • koncepcja państwa patrymonialnego, • organizacja państwa, • organizacja systemu skarbowego, • prawo książęce. 	<p><i>Pojęcia:</i> monarchia patrymonialna, koronacja, dzielnica, kasztelania (okręg grodowy), prowincja, domena książęca, senior, wojewoda, kasztelan, kanclerz, skarbnik, komornik, namiestnik, zasada senioratu, drużyna książęca, skarbowość, posiadanie ziemi na prawie rycerskim, daniny, służebności komunikacyjne, stacja, regalia, cła, myta, posługi.</p> <p><i>Postaci:</i> Bolesław Chrobry, Bolesław Krzywousty.</p> <p><i>Daty:</i> 1000, 1025, 1138.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, rzutnik i foliogramy: portrety pierwszych Piastów, schemat systemu grodowego, arkusze papieru i pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: monarchia patrymonialna, koronacja, dzielnica, senior, zasada senioratu, kanclerz, wojewoda, kasztelan, kasztelania (okręg grodowy), drużyna książęca, skarbowość, daniny, posługi, • potrafi powiązać sylwetki Bolesława Chrobrego i Bolesława Krzywoustego z omawianym materiałem, • wyjaśnia znaczenie dat: 1000, 1025, 1138, • omawia pozycję władcy w państwie, • omawia podstawowe powinności mieszkańców wobec państwa, • przedstawia treść źródła historycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: skarbnik, komornik, prowincja, namiestnik, posiadanie ziemi na prawie rycerskim, służebności komunikacyjne, stacja, regalia, cła, myta, domena książęca, • określa pozycję jednostki wobec państwa, • charakteryzuje powinności mieszkańców wobec państwa, dokonując ich klasyfikacji, • omawia funkcjonowanie monarchii patrymonialnej na przykładzie państwa pierwszych Piastów, • interpretuje źródło historyczne
<p>15. Monarchia stanowa w Anglii.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • walka stanów angielskich z Janem bez Ziemi, • Wielka Karta Swobód, • parlament angielski. 	<p><i>Pojęcia:</i> monarchia stanowa, inicjatywa ustawodawcza, parlament, baron, hrabstwo, Izba Lordów, Izba Gmin, Wielka Karta Swobód.</p> <p><i>Postaci:</i> Innocenty III, Jan bez Ziemi, Szymon de Montfort.</p> <p><i>Daty:</i> 1215, 1265.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach – symulacja (drama).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: monarchia stanowa, inicjatywa ustawodawcza, parlament, • omawia funkcjonowanie monarchii stanowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: baron, hrabstwo, Izba Lordów, Izba Gmin, Wielka Karta Swobód, • potrafi powiązać sylwetki Innocentego III, Jana bez Ziemi, Szymona de Montfort z omawianym materiałem, • rozumie znaczenie dat: 1215, 1265, • wskazuje różnice między monarchią stanową a monarchią patrymonialną, • dostrzega różnice w położeniu jednostek ze względu na ich przynależność stanową, • interpretuje źródło historyczne
<p>16. PODSUMOWANIE: Osiągnięcia średniowiecza.</p>	<p>Poznane na wcześniejszych zajęciach pojęcia, postaci i daty.</p>	<p><i>Srodki:</i> karty do pokera kryterialnego.</p> <p><i>Metody:</i> praca w grupach, poker kryterialny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami, • formułuje osiągnięcia 	<ul style="list-style-type: none"> • wartościuje wydarzenia i zjawiska historyczne – dokonuje ich hierarchizacji

17. Pisemny sprawdzian.				
IV. GOSPODARKA, SPOŁECZEŃSTWO I PAŃSTWO W EUROPIE NOWOŻYTNEJ				
<p>18. Geneza i organizacja folwarku pańszczyźnianego.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny przemian gospodarczych w Polsce, • organizacja folwarku pańszczyźnianego, • skutki gospodarcze i społeczne rozpowszechnienia się folwarku pańszczyźnianego. 	<p><i>Pojęcia:</i> inflacja, folwark pańszczyźniany, pańszczyzna, pańszczyzna sprzężajna (sprzężaj), eksport, dodatni bilans handlowy, łan, rezerwa pańska.</p> <p><i>Daty:</i> 1466.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, źródło statystyczne.</p> <p><i>Metody:</i> drzewko decyzyjne, praca w grupach, rozmowa nauczająca, wykład, praca z podręcznikiem, praca ze źródłami statystycznymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: inflacja, folwark pańszczyźniany, pańszczyzna, eksport, dodatni bilans handlowy, łan, • wyjaśnia znaczenie daty: 1466, • omawia funkcjonowanie folwarku pańszczyźnianego, • przedstawia znaczenie gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej dla polskiej szlachty, • analizuje źródło statystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: rezerwa pańska, pańszczyzna sprzężajna (sprzężaj), • wyjaśnia genezę gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej, • dostrzega związek między prawnym położeniem chłopów a ich eksploatacją ekonomiczną
<p>19. Absolutyzm – nieograniczone rządy jednostki.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • istota władzy absolutnej, • organizacja monarchii absolutnej, • gospodarka w monarchii absolutnej – idea merkantylizmu. 	<p><i>Pojęcia:</i> absolutyzm, kolegalność urzędów, merkantylizm, manufaktura, akcyza.</p> <p><i>Postaci:</i> Ludwik XIV, Ludwik XVI, Fryderyk II Wielki.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, kartki A4, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach – metaplan (rządy władcy absolutnego).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: absolutyzm, kolegalność urzędów, merkantylizm, manufaktura, • wyjaśnia pozycję króla w monarchii absolutnej, • omawia położenie jednostki w monarchii absolutnej, • wyjaśnia znaczenie administracji i wojska dla monarchii absolutnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: akcyza, • potrafi powiązać sylwetki Ludwika XIV, Ludwika XVI z omawianym materiałem, • wyjaśnia związek między absolutyzmem a merkantylizmem, • interpretuje tekst źródłowy

<p>20. Rewolucja przemysłowa w Anglii.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • podłoże rewolucji przemysłowej w Anglii, • etapy rewolucji technicznej w Anglii, • przewrót techniczny w transporcie i komunikacji, • liberalizm gospodarczy. 	<p><i>Pojęcia:</i> nakładca, robotnik, cech, nakład, manufaktura: rozproszona, scentralizowana; fabryka, protekcyjizm gospodarczy, liberalizm gospodarczy, monopol, merkantylizm, maszyna parowa, lokomotywa, śruba okrętowa.</p> <p><i>Postaci:</i> Karol Marks, Adam Smith, James Watt, George Stephenson.</p> <p><i>Daty:</i> 1769, 1814.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, ilustracje (foliogramy) związane z wynalazkami z epoki, arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: cech, nakładca, nakład, manufaktura, fabryka, robotnik, maszyna parowa, lokomotywa, śruba okrętowa, protekcyjizm gospodarczy, liberalizm gospodarczy, monopol, • przedstawia działalność: Adama Smitha, Jamesa Watta w omawianym zakresie, • wymienia najważniejsze wynalazki epoki i komentuje ich znaczenie, • wymienia nowe grupy społeczne i opisuje ich położenie, • wyjaśnia różnicę między zakładem rzemieślniczym a systemem nakładczym, manufakturą i fabryką, • wyjaśnia główne założenia liberalizmu gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: merkantylizm, manufaktura rozproszona, manufaktura scentralizowana, • przedstawia działalność: George'a Stephensona, Karola Marksa w omawianym zakresie, • wyjaśnia znaczenie dat: 1769, 1814, • dostrzega związek między dobrą koniunkturą a eksplozją wynalazczości, • wyjaśnia genezę i następstwa rewolucji przemysłowej, • interpretuje źródło historyczne
<p>21. Przemiany społeczne w epoce rewolucji przemysłowej.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie się nowych grup społecznych, • formy walki robotników o poprawę warunków pracy i warunków bytowych, • demograficzne skutki uprzemysłowienia. 	<p><i>Pojęcia:</i> kapitalizm, burżuazja, proletariatus miejski, fabryka, fabrykant, robotnik, eksplozja demograficzna, partia polityczna, strajk, szczepionka, luddyzm, cenzus majątkowy, czartyzm.</p> <p><i>Postaci:</i> Ned Ludd.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: kapitalizm, burżuazja, proletariatus miejski, fabryka, fabrykant, robotnik, eksplozja demograficzna, partia polityczna, strajk, szczepionka, • wymienia nowe grupy społeczne i opisuje ich położenie, • omawia wpływ przemian gospodarczych na przemiany społeczne, • omawia znaczenie strajku jako formy walki o prawa robotnika, • interpretuje źródło historyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: luddyzm, cenzus majątkowy, czartyzm • przedstawia działalność Neda Ludda w omawianym zakresie, • charakteryzuje i ocenia różne formy walki robotników o poprawę warunków pracy i życia, • dostrzega związek między postępowaniem a eksplozją demograficzną

<p>22. Rzeczpospolita szlachecka.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • geneza parlamentaryzmu polskiego, • organizacja i funkcjonowanie sejmiku walnego, • król i jego kompetencje. 	<p><i>Pojęcia:</i> szlachta, magnateria, demokracja szlachecka, przywileje stanowe, sejmiki, pospolite ruszenie, sejm walny, izba poselska, senat, <i>liberum veto</i>, wolna elekcja, kanclerz, wojewoda, kasztelan, marszałek, podskarbi, instrukcje poselskie, sejmy zwyczajne, sejmy nadzwyczajne, stany sejmujące, elekcja viritim, Artykuły henrykowskie, pakta konwenty, senatorzy rezydenci.</p> <p><i>Postaci:</i> Kazimierz Jagiellończyk, Zygmunt August.</p> <p><i>Daty:</i> 1454, 1493, 1573, 1652.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, rzutnik i foliogramy: portrety ostatnich Jagiellonów i pierwszych królów elekcyjnych, wyobrażenia sejmiku polskiego, tekst Artykułów henrykowskich.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, wykład z elementami rozmowy nauczającej oraz analizą źródła, drama – symulacja obrad sejmiku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: szlachta, magnateria, demokracja szlachecka, przywileje stanowe, sejmiki, pospolite ruszenie, sejm walny, izba poselska, senat, <i>liberum veto</i>, wolna elekcja, kanclerz, wojewoda, kasztelan, Artykuły henrykowskie, pakta konwenty, • potrafi powiązać sylwetki Kazimierza Jagiellończyka i Zygmunta Augusta z omawianym materiałem, • dostrzega znaczenie przywilejów cerekwicko-nieszawskich dla parlamentaryzmu polskiego, • omawia skład i kompetencje sejmiku, • dostrzega rolę króla w państwie, • omawia nowe zasady ustrojowe powstałe po śmierci Zygmunta Augusta – wolna elekcja, Artykuły henrykowskie, • wyjaśnia negatywne znaczenie <i>liberum veto</i>, • wyjaśnia znaczenie dat: 1454, 1493, 1573, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: marszałek, podskarbi, instrukcje poselskie, sejmy zwyczajne, sejmy nadzwyczajne, stany sejmujące, elekcja viritim, senatorzy rezydenci, • dostrzega znaczenie sejmiku walnego w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej, • wyjaśnia znaczenie okresu pierwszej wolnej elekcji dla przemian ustrojowych w Polsce, • dostrzega wyjątkowość ustroju Rzeczypospolitej na tle innych wielkich państw Europy, • porównuje pozycję króla i jednostki w monarchii absolutnej i w Rzeczypospolitej szlacheckiej, • wyjaśnia znaczenie dat: 1652, • przedstawia genezę demokracji szlacheckiej
<p>23. Konstytucja 3 maja.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • geneza Konstytucji 3 maja, • ustrój polityczny Polski pod rządami Ustawy Rządowej, • wojna w obronie Konstytucji, • powstanie kościuszkowskie i upadek państwowości polskiej. 	<p><i>Pojęcia:</i> konstytucja, Komisja Edukacji Narodowej, Sejm Czteroletni (Wielki), monarchia konstytucyjna, kontrasygnata, odpowiedzialność parlamentarna, trójpodział władzy, rozbiory, szlachta gołota, szlachta posesjonacka, sądy stanowe, konfederacje.</p> <p><i>Postaci:</i> Stanisław August Poniatowski, Tadeusz Kościuszko, Hugo Kołłątaj, Ignacy Potocki.</p> <p><i>Daty:</i> 1773, 1788-92, 3 maja 1791, 1795.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru i pisaki, rzutnik i foliogramy: portrety osób związanych z Konstytucją 3 maja i powstaniem kościuszkowskim.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, wykład wprowadzający, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: konstytucja, Komisja Edukacji Narodowej, Sejm Czteroletni (Wielki), monarchia konstytucyjna, kontrasygnata, odpowiedzialność parlamentarna, trójpodział władzy, rozbiory, • potrafi powiązać sylwetki: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki z omawianym materiałem, • wyjaśnia znaczenie dat: 3 maja 1791, 1795, • odtwarza strukturę władz w Polsce w świetle Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: szlachta gołota, szlachta posesjonacka, sądy stanowe, konfederacje, • potrafi powiązać sylwetki: Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego z omawianym materiałem, • wyjaśnia znaczenie dat: 1773, 1788-92, • wyjaśnia, dlaczego zaistniała konieczność przeprowadzenia zasadniczych reform w Polsce w XVIII wieku, charakteryzuje je, • charakteryzuje ustrój Polski na podstawie Konstytucji 3 maja, • dostrzega doniosłość i znaczenie Konstytucji 3 maja, • omawia następstwa Konstytucji 3 maja, • interpretuje tekst źródłowy.

<p>24. PODSUMOWANIE: Polska na tle Europy.</p>	<p>Poznane na wcześniejszych zajęciach pojęcia, postaci i daty.</p>	<p><i>Srodki:</i> mapy: <i>Europa w XVI wieku, Europa w XVIII wieku</i>, arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca w grupach, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się po- znanymi na wcześniejszych zajęciach po- jęciami, • porównuje system gospodarczy w Polsce i na zachodzie Europy, • porównuje ustroj polityczny w Polsce i na zachodzie Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się poznanymi na wcześniejszych zaję- ciach pojęciami • dokonuje oceny rozwiązań gospodar- czych i ustrojowych
<p>25. Pisemny sprawdzian</p>				
<p>V. PRZEMIANY GOSPODARCZE, SPOŁECZNE I POLITYCZNE W EPOCE PRZEMYSŁOWEJ</p>				
<p>26. Rewolucja naukowo-techniczna w drugiej połowie XIX wieku.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • istota rewolucji naukowo-technicznej, • nowe nośniki energii, • rewolucja w transporcie i komunikacji, • początki monopoli. 	<p><i>Pojęcia:</i> taśma produkcyjna, silnik spalinowy, prądnica elektryczna, telegraf, telefon, samochód, samolot, gospodarka wolnokonkurencyjna, monopolizacja gospodarki, spółka akcyjna, pozioma i pionowa koncentracja produkcji, kartel, syndykat, trust, koncern.</p> <p><i>Postaci:</i> Thomas A. Edison, Aleksander Graham Bell, Samuel Morse, Ignacy Łukasiewicz, bracia Wright.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, źródło, ilustracje przygotowane przez uczniów.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, wygłoszenie referatów przygotowanych przez uczniów, wykład syntetyzujący.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się poję- ciami: taśma produkcyjna, silnik spalino- wy, prądnica elektryczna, telegraf, telefon, samochód, samolot, gospodarka wolno- konkurencyjna, monopolizacja gospodarki, spółka akcyjna, • przedstawia działalność w omawianym zakresie: Thomasa A. Edisona, Aleksandra Grahama Bella, Ignacego Łukasiewicza, braci Wright, • wyjaśnia istotę rewolucji naukowo- technicznej, • wyjaśnia wpływ nowinek technicznych na warunki życia ludzi, • pracuje z encyklopedią 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: pozioma i pionowa kon- centracja produkcji, kartel, syndykat, trust, koncern, • przedstawia działalność Samuela Morse'a w omawianym zakresie, • komentuje znaczenie nowych nośni- ków energii, • wyjaśnia genezę monopolizacji go- spodarki, • charakteryzuje formy monopolów

<p>27. Państwo liberalne.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • liberalizm polityczny, • formy ustrojowe państw liberalnych, • konstytucje, • parlament, • partie polityczne. 	<p><i>Pojęcia:</i></p> <p>państwo liberalne, liberalizm polityczny, liberał, monarchia konstytucyjna, republika, konstytucja, parlament dwuizbowy, ordynacja wyborcza, czynne i bierne prawo wyborcze, partia polityczna, system parlamentarno-gabinetowy, prezydent, rząd, republika prezydencka, Izba Gmin, konstytucja okrojowana, Kongres USA, Sąd Najwyższy, cenzus wyborczy.</p>	<p><i>Srodki:</i></p> <p>podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i></p> <p>praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, rozmowa nauuczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: państwo liberalne, liberalizm polityczny, liberał, monarchia konstytucyjna, republika, konstytucja, parlament dwuizbowy, ordynacja wyborcza, czynne i bierne prawo wyborcze, partia polityczna, system parlamentarno-gabinetowy, prezydent, rząd, • wyjaśnia najważniejsze założenia liberalizmu politycznego, • charakteryzuje republikę o systemie parlamentarno-gabinetowym, • dostrzega zwiększenie wolności obywatelskich w państwie liberalnym, • przedstawia treść aktów prawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: republika prezydencka, Izba Gmin, konstytucja okrojowana (nadana), Kongres USA, Sąd Najwyższy, cenzus wyborczy, • rozróżnia i charakteryzuje główne formy ustrojowe państw liberalnych, • dostrzega znaczenie konstytucji, parlamentu i partii politycznych dla państwa liberalnego, • interpretuje konstytucję amerykańską.
<p>28. Kształtowanie się kapitalizmu na ziemiach polskich.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności i warunki uwłaszczenia chłopów, • rozwój przemysłu na ziemiach polskich, • przemiany społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX wieku. 	<p><i>Pojęcia:</i></p> <p>uwłaszczenie chłopów, praca pańszczyźniana, praca najemna, feudalizm, kapitalizm, ziemiaństwo, proletariat fabryczny, fabryka, strajk, burżuazja, drobnomieszczaństwo, inteligencja.</p> <p><i>Postaci:</i></p> <p>Ignacy Łukasiewicz.</p> <p><i>Daty:</i></p> <p>1864.</p>	<p><i>Srodki:</i></p> <p>podręcznik, zeszyt ćwiczeń, źródło kartograficzne, kartki A4, arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i></p> <p>praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – metaplan (uwłaszczenie w poszczególnych zaborach), – drzewo decyzyjne (rozważania zaborców, czy przeprowadzić uwłaszczenie). 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: uwłaszczenie chłopów, praca pańszczyźniana, praca najemna, feudalizm, kapitalizm, ziemiaństwo, proletariat fabryczny, fabryka, strajk, burżuazja, drobnomieszczaństwo, inteligencja, • przedstawia działalność Ignacego Łukasiewicza, • dostrzega znaczenie uwłaszczenia chłopów, • wymienia i lokalizuje na mapie główne ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich, • interpretuje źródło kartograficzne, • dostrzega związek między przemianami gospodarczymi a zmianami w strukturze społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, porównuje i ocenia warunki uwłaszczenia chłopów na ziemiach polskich, • porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich i Europy Zachodniej

<p>29. Między liberalizmem a interwencjonizmem – skutki wielkiego kryzysu gospodarczego.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • negatywne aspekty wolnej konkurencji, • wielki kryzys gospodarczy, • początki interwencjonizmu państwowego i jego formy. 	<p><i>Pojęcia:</i> kryzys gospodarczy, bankructwo, ustawodawstwo pracy, bezrobocie, kodeks pracy, urlop, emerytura, minimalna płaca, interwencjonizm państwowy, import, eksport, etatyzm, „Nowy Ład”, koniunktura, cykl koniunkturalny, zjawisko rozwarcia „nożyc cen”.</p> <p><i>Daty:</i> 1929.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, wykład z elementami rozmowy nauczającej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: kryzys gospodarczy, bankructwo, ustawodawstwo pracy, bezrobocie, kodeks pracy, urlop, emerytura, minimalna płaca, interwencjonizm państwowy, import, eksport, etatyzm, • wyjaśnia znaczenie daty: 1929, • przedstawia wybrane przejawy kryzysu gospodarczego, • dostrzega rolę ustawodawstwa pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: „Nowy Ład”, cykl koniunkturalny, zjawisko rozwarcia „nożyc cen”, • omawia cykl koniunkturalny, • dostrzega wyjątkowość wielkiego kryzysu gospodarczego (charakter i konsekwencje), • wyjaśnia zjawisko rozwarcia „nożyc cen”, • wymienia i komentuje najważniejsze instrumenty oddziaływania państwa na gospodarkę, • wyjaśnia przyczyny, charakteryzuje mechanizm kryzysu gospodarczego, • interpretuje tekst źródłowy
<p>30. Postęp naukowo-techniczny w drugiej połowie XX wieku.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakter i konsekwencje rewolucji naukowo-technicznej w drugiej połowie XX wieku, • nowe źródła energii i surowce, • początki informatyki, robotyki i kosmonautyki. 	<p><i>Pojęcia:</i> struktura zawodowa, energochłonność gospodarki, media, informatyka, Internet, kosmonautyka, łączność satelitarna, tranzystor, laser, sztuczny satelita.</p> <p><i>Postaci:</i> Jurij Gagarin.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, artykuły, ilustracje z portfolio.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, prezentacje portfolio uczniów, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: struktura zawodowa, energochłonność gospodarki, media, informatyka, Internet, kosmonautyka, łączność satelitarna, • dostrzega znaczenie nauki i systematycznych badań we współczesnym świecie, • wymienia i omawia znaczenie najważniejszych wynalazków drugiej połowy XX wieku, • wyjaśnia charakter rewolucji naukowo-technicznej w drugiej połowie XX wieku, • wyjaśnia wpływ postępu na warunki życia jednostki, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: tranzystor, laser, sztuczny satelita, • w omawianym zakresie przedstawia działalność Jurija Gagarina
<p>31. PODSUMOWANIE: Osiągnięcia społeczno-gospodarcze i polityczne w XIX i XX w.</p>	<p>Poznane na wcześniejszych zajęciach pojęcia, wynalazki, postaci i daty.</p>	<p><i>Środki:</i> arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca w grupach, praca z podręcznikiem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami, poznanymi na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • klasyfikuje osiągnięcia pod względem dziedziny i czasu powstania, • współpracuje w grupie, • dostrzega zmiany warunków życia ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami, poznanymi na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • tworzy wizualizację warunków życia ludzi w XIX oraz XX wieku, • ocenia zmiany warunków życia ludzi

32. Pisemny sprawdzian

VI. NIEDEMOKRATYCZNE SYSTEMY POLITYCZNE XX WIEKU

<p>33. Rewolucja w Rosji i system komunistyczny.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • rewolucje w Rosji, • przemiany gospodarcze po rewolucji, • przemiany polityczne po rewolucji. 	<p><i>Pojęcia:</i> rewolucja socjalistyczna, system dwuwładzy, bolszewicy, upaństwowienie (nacjonalizacja), Rada Komisarzy Ludowych, gospodarka planowa, kolektywizacja wsi, Gułag, terror, dyktatura proletariatu, totalitaryzm, kult jednostki, Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, Rząd Tymczasowy, NEP.</p> <p><i>Postaci:</i> Jerzy Lwow, Włodzimierz I. Lenin, Józef W. Stalin.</p> <p><i>Daty:</i> 1917, 1921, 1922, 1929.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, mapy ścienne: <i>Świat w latach 1871-1914</i>, <i>Świat podczas I wojny światowej</i>, <i>Europa w latach 1918-1939</i>, atlasy historyczne, kartki A4, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> metaplan, praca z mapą, praca z tekstem źródłowym, praca z podręcznikiem, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: rewolucja socjalistyczna, system dwuwładzy, bolszewicy, upaństwowienie (nacjonalizacja), Rada Komisarzy Ludowych, gospodarka planowa, kolektywizacja wsi, terror, dyktatura proletariatu, totalitaryzm, kult jednostki, • potrafi powiązać sylwetki W. Lenina, J. Stalina z omawianym materiałem, • wyjaśnia znaczenie dat: 1917, • omawia przemiany gospodarcze, które miały miejsce po zwycięstwie komunistów, • charakteryzuje system polityczny państwa dyktatury proletariatu, • dostrzega takie elementy jak terror, totalitaryzm, dokonuje jego oceny, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: system dwuwładzy, Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, Rząd Tymczasowy, NEP, Gułag, • potrafi powiązać sylwetki J. Lwowa z omawianym materiałem, • wyjaśnia znaczenie dat: 1921, 1922, 1929, • wyjaśnia przyczyny wybuchu rewolucji
<p>34. Faszyzm.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ideologia faszystowska, • masowy ruch faszystowski, • państwo faszystowskie. 	<p><i>Pojęcia:</i> faszyzm, nacjonalizm, rasizm, totalitaryzm, elitaryzm, idea wodzostwa.</p> <p><i>Postaci:</i> Benito Mussolini, Adolf Hitler.</p> <p><i>Daty:</i> 1925, 1933.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, kartki A4, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach, metaplan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: faszyzm, nacjonalizm, rasizm, totalitaryzm, • potrafi powiązać sylwetki Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera z omawianym materiałem, • charakteryzuje doktrynę faszystowską, • omawia funkcjonowanie państwa totalitarnego na przykładzie Włoch lub Niemiec, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: elitaryzm, idea wodzostwa, • wyjaśnia znaczenie dat: 1925, 1933, • porównuje faszyzm i komunizm radziecki pod względem ideologii oraz praktyki politycznej

<p>35. Autorytaryzm w Polsce okresu międzywojennego.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zamachu majowego, • przemiany ustrojowe po przewrocie majowym, • charakterystyka autorytaryzmu polskiego. 	<p><i>Pojęcia:</i> demokracja parlamentarna, republika parlamentarna, przewrót majowy, rządy autorytarne, Zgromadzenie Narodowe, konstytucja marcowa, konstytucja kwietniowa, Naczelnik Państwa, Nowela sierpniowa, Naczelnny Wódz, Generalny Inspektor Sił Zbrojnych, BBWR.</p> <p><i>Postaci:</i> Józef Piłsudski, Stanisław Wojciechowski, Ignacy Mościcki.</p> <p><i>Daty:</i> 11 listopada 1918, 1921, 1926, 1935.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, wykład z elementami rozmowy nauczającej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: demokracja parlamentarna, republika parlamentarna, przewrót majowy, rządy autorytarne, Zgromadzenie Narodowe, konstytucja marcowa, konstytucja kwietniowa, • potrafi powiązać postać Józefa Piłsudskiego z omawianym materiałem, • wyjaśnia znaczenie dat: 11 listopada 1918, 1926, • wyjaśnia znaczenie odzyskania niepodległości, • na podstawie konstytucji marcowej omawia funkcjonowanie państwa demokracji parlamentarnej, • na podstawie konstytucji kwietniowej omawia funkcjonowanie republiki prezydenckiej, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Naczelnik Państwa, Nowela sierpniowa, Naczelnny Wódz, Generalny Inspektor Sił Zbrojnych, BBWR, • potrafi powiązać postaci Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego z omawianym materiałem, • wyjaśnia znaczenie dat: 1921, 1935, • porównuje ustrój demokracji parlamentarnej z republiką prezydencką, • porównuje położenie jednostki oraz zakres władzy i sposób jej sprawowania w państwie komunistycznym, autorytarnym oraz demokratycznym
--	---	--	---	--

<p>36. Stalinizm po polsku.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przejście władzy w Polsce przez komunistów po II wojnie światowej, • przemiany polityczne i gospodarcze po przejściu władzy przez komunistów. 	<p><i>Pojęcia:</i> Polskie Państwo Podziemne, Krajowa Rada Narodowa (KRN), Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN), komuniści, pluralizm polityczny, reforma rolna, upaństwowienie (nacjonalizacja) przemysłu, gospodarka planowa, kolektywizacja wsi, terror, NKWD, kult jednostki, „bitwa o handel”, rolnicza spółdzielnia produkcyjna, centralizm demokratyczny, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), Polska Partia Robotnicza (PPR), Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Polska Partia Socjalistyczna (PPS), Stronnictwo Pracy (SP), Stronnictwo Demokratyczne (SD), Zjednoczone Stronnictwo Ludowe (ZSL), Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL).</p> <p><i>Postaci:</i> Stanisław Mikołajczyk, Józef Stalin.</p> <p><i>Daty:</i> 1944, 1946, 1947, 1948, 1952.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Polskie Państwo Podziemne, Krajowa Rada Narodowa (KRN), Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN), komuniści, pluralizm polityczny, reforma rolna, upaństwowienie (nacjonalizacja) przemysłu, gospodarka planowa, kolektywizacja wsi, terror, NKWD, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), Polska Partia Robotnicza (PPR), Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), kult jednostki, • wyjaśnia znaczenie dat: 1944, 1947, 1948, • przedstawia okoliczności przejścia władzy przez komunistów w Polsce, • omawia przemiany społeczno-gospodarcze zachodzące na ziemiach polskich po II wojnie światowej, • omawia funkcjonowanie państwa w okresie stalinowskim, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: „bitwa o handel”, rolnicza spółdzielnia produkcyjna, centralizm demokratyczny, Polska Partia Socjalistyczna (PPS), Stronnictwo Pracy (SP), Stronnictwo Demokratyczne (SD), Zjednoczone Stronnictwo Ludowe (ZSL), PRL, • w omawianym zakresie przedstawia działalność Stanisława Mikołajczyka, • wyjaśnia znaczenie dat: 1946, 1952, • uwzględniając wpływ sytuacji międzynarodowej na sytuację wewnętrzną, wyjaśnia w jaki sposób komuniści przejmowali władzę w Polsce w latach 1944-1947
<p>37. PODSUMOWANIE: Totalitaryzm w XX w.</p>	<p>Poznane na wcześniejszych zajęciach pojęcia, postaci, daty.</p>	<p><i>Srodki:</i> mapy: <i>Europa w latach 1918-39, Świat podczas II wojny światowej, Europa po II wojnie światowej.</i></p> <p><i>Metody:</i> rozmowa nauczająca z elementami wykładu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • charakteryzuje faszyzm i komunizm stalinowski, • porównuje systemy totalitarne, • podaje przykłady ekspansjonistycznej polityki państw totalitarnych, • korzysta z mapy (atlasu historycznego) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • wyjaśnia przyczyny akceptacji społecznej dla tych form rządów, • podaje przykłady ekspansjonistycznej polityki państw totalitarnych

38. Pisemny sprawdzian.

VII. PAŃSTWO DEMOKRATYCZNE

<p>39. Współczesne państwa demokratyczne – zasady demokracji.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • historyczny rozwój demokracji, • zasady demokracji. 	<p><i>Pojęcia:</i> demokracja, obywatel, obywatelstwo, suwerenność, zasada suwerenności narodu, demokracja przedstawicielska, demokracja bezpośrednia, sejm, senat, prezydent, samorząd terytorialny, trójpodział władzy, pluralizm, praworządność, prawo wyborcze, cenzus majątkowy.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru i pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach – symulacja, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: demokracja, obywatel, obywatelstwo, suwerenność, zasada suwerenności narodu, demokracja przedstawicielska, demokracja bezpośrednia, sejm, senat, prezydent, samorząd terytorialny, trójpodział władzy, pluralizm, praworządność, prawo wyborcze, • wymienia historyczne formy demokracji, • wymienia uniwersalne zasady państwa demokratycznego, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: cenzus majątkowy, • wyjaśnia różnice między historycznymi formami demokracji, • charakteryzuje uniwersalne zasady państwa demokratycznego, rozumie ich znaczenie
<p>40. Prawa i obowiązki obywateli w państwie demokratycznym.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • prawa obywatelskie, • obowiązki obywatelskie, • zasady: równości prawa i równości wobec prawa. 	<p><i>Pojęcia:</i> wolności, uprawnienia, ciężary i świadczenia publiczne, równość wobec prawa, sankcja, upoważnienia, materia ustawowa, rękojmia, gwarancja.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, rozmowa nauczająca z elementami wykładu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: wolności, uprawnienia, ciężary i świadczenia publiczne, równość wobec prawa, • odróżnia obowiązki od praw i wolności, • wyjaśnia różnicę między uprawnieniami a wolnościami, • wyjaśnia znaczenie zasady równości wobec prawa dla państwa demokratycznego, • wyjaśnia funkcjonowanie instytucji rękojmi i gwarancji, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: sankcja, upoważnienia, materia ustawowa

<p>41. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • społeczeństwo obywatelskie a państwo, • społeczeństwo obywatelskie a jednostka, • czynniki warunkujące funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego. 	<p><i>Pojęcia:</i> społeczeństwo obywatelskie, anarchia, grupy interesu, własność, odszkodowanie.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, kartki A4, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach – metaplan (społeczeństwo polskie na drodze ku społeczeństwu obywatelskiemu).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: społeczeństwo obywatelskie, anarchia, grupy interesu, własność, odszkodowanie, • charakteryzuje społeczeństwo obywatelskie, wymienia jego cechy, • wyjaśnia znaczenie korzystania z praw i wolności w celu realizowania celów własnych i celów grupowych, • dostrzega potrzebę samoorganizowania się w stowarzyszenia, organizacje itd., • wyjaśnia praktyczne zastosowanie zasady <i>co nie jest zabronione jest dozwolone</i>, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje główne idee społeczeństwa obywatelskiego
<p>42. W jaki sposób współuczestniczymy w rządzeniu państwem?</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • demokracja bezpośrednia, • demokracja pośrednia, • systemy wyborcze. 	<p><i>Pojęcia:</i> demokracja: bezpośrednia, pośrednia; referendum, czynne i bierne prawo wyborcze, inicjatywa ludowa, inicjatywa ustawodawcza, wybory, system wyborczy, system: proporcjonalny, większościowy; zasady prawa wyborczego (powszechności, równości, bezpośredniości, tajności, proporcjonalności), konstytucja, okręg wyborczy, ordynacja wyborcza, elektorat, większość parlamentarna, opozycja, referendum: obligatoryjne, fakultatywne; plebiscyt, cenzus wyborczy, mandat, lista wyborcza.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach – drama, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: demokracja bezpośrednia, demokracja pośrednia, referendum, czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze, inicjatywa ludowa, inicjatywa ustawodawcza, wybory, system wyborczy: proporcjonalny, większościowy; zasady prawa wyborczego, konstytucja, okręg wyborczy, ordynacja wyborcza, elektorat, większość parlamentarna, opozycja, • wyjaśnia różnice między demokracją bezpośrednią a pośrednią, • dostrzega, iż uczestnictwo w wyborach jest nie tylko prawem, ale i obowiązkiem wobec państwa (dobra wspólnego), • wyjaśnia znaczenie wyborów jako sposobu wyłaniania przedstawicieli społeczeństwa w celu rządzenia państwem, • interpretuje tekst źródłowy, dostrzega funkcjonowanie zasad demokratycznych również w zakładzie pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: referendum obligatoryjne, referendum fakultatywne, plebiscyt, cenzus wyborczy, mandat, lista wyborcza, • wyjaśnia konsekwencje wyboru systemu proporcjonalnego bądź większościowego dla stabilności parlamentu i rządu oraz reprezentacji społeczeństwa

<p>43. Formy aktywności społeczeństwa: partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia. 	<p><i>Pojęcia:</i> ideologia, system: wielopartyjny, dwupartyjny, jednopartyjny; związek zawodowy, stowarzyszenie, spór zbiorowy, statut, osobowość prawna, partia polityczna, partia: typu wodzowskiego, demokratyczna, komitetowa, kadrowa, masowa; układ zbiorowy.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: partia polityczna, ideologia, system wielopartyjny, system dwupartyjny, system jednopartyjny, związek zawodowy, stowarzyszenie, spór zbiorowy, statut, osobowość prawna, przedstawia różnicę między partiami politycznymi, związkami zawodowymi, oraz stowarzyszeniami, dostrzega ich rolę w społeczeństwie obywatelskim i państwie demokratycznym, wyjaśnia treść aktu normatywnego regulującego uprawnienia związków zawodowych, dostrzega znaczenie przepisów prawa w życiu społecznym i politycznym obywatela 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: partia typu wodzowskiego, demokratyczna, komitetowa, kadrowa, masowa; układ zbiorowy
<p>44. PODSUMOWANIE: Czy zgodzisz się ze stwierdzeniem, że demokracja, przy wszystkich jej wadach, najlepiej zabezpiecza prawa i wolności obywatela?</p>	<p>Pojęcia poznane na wcześniejszych zajęciach.</p>	<p><i>Środki:</i> arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca w dwóch zespołach (zapisywanie wstępnych argumentów), debata „za i przeciw”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami poznanymi na wcześniejszych zajęciach pojęciami, ocenia zasady i funkcjonowanie demokracji, formułuje argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami poznanymi na wcześniejszych zajęciach pojęciami, formułuje kontrargumenty

45. Pisemny sprawdzian.

VIII. WSPÓŁCZESNY USTRÓJ POLITYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

46. Polacy w walce o demokrację. <i>Zagadnienia:</i> <ul style="list-style-type: none">• Poznański Czerwiec 1956 roku,• wydarzenia marcowe 1968 roku,• tragiczny grudzień 1970 roku,• działalność NSZZ „Solidarność” i stan wojenny w Polsce.	<i>Pojęcia:</i> Poznański Czerwiec, antysemityzm, I sekretarz KC PZPR, strajk, strajk okupacyjny, komitet strajkowy NSZZ „Solidarność”, stan wojenny, VIII Plenum KC PZPR, ORMÓ, WRON. <i>Postaci:</i> Józef Cyrankiewicz, Władysław Gomułka, Kazimierz Dejmek, Edward Gierek, Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski. <i>Daty:</i> 1956, 1968, 1970, 1976, 1980, 13 grudnia 1981.	<i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, kwestionariusz pytań do filmu <i>Polskie drogi do niepodległości. Solidarność</i> , MEN 2001. <i>Metody:</i> praca ze źródłem multimedialnym – arkusz pracy do filmu <i>Polskie drogi do niepodległości. Solidarność</i> , MEN 2001; elementy rozmowy nauczającej.	<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Poznański Czerwiec, antysemityzm, I sekretarz KC PZPR, strajk, strajk okupacyjny, komitet strajkowy, NSZZ „Solidarność”, stan wojenny,• przedstawia działalność w omawianym zakresie: Władysława Gomułka, Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego,• wyjaśnia znaczenie dat: 1956, 1970, 1980, 13 grudnia 1981,• omawia wybrane wystąpienia Polaków przeciw władzy w PRL,• korzysta z filmu jako źródła informacji,• odpowiada na pytania zawarte w kwestionariuszu do filmu,• interpretuje tekst źródłowy	<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: VIII Plenum KC PZPR, ORMÓ, WRON,• przedstawia działalność w omawianym zakresie: Józefa Cyrankiewicza, Kazimierza Dejmka,• wyjaśnia znaczenie dat: 1976, 1981,• wyjaśnia przyczyny, przebieg i konsekwencje poszczególnych wystąpień Polaków przeciw władzy w PRL
--	---	--	--	--

<p>47. Polska w okresie transformacji politycznej i gospodarczej.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • obrady „okrągłego stołu” – geneza i organizacja, • przemiany polityczne w Polsce po 1989 roku, • transformacja gospodarcza w Polsce. 	<p><i>Pojęcia:</i> „okrągły stół”, pluralizm: związkowy, polityczny; legalizacja NSZZ „Solidarność”, PZPR, Mała konstytucja, program Balcerowicza, inflacja, hiperinflacja, prywatyzacja, reprivatyzacja, transformacja, gospodarka socjalistyczna (nakazowo-rozdzielcza), gospodarka rynkowa.</p> <p><i>Postaci:</i> Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski, Tadeusz Mazowiecki, Leszek Balcerowicz, Aleksander Kwaśniewski.</p> <p><i>Daty:</i> 1989, 5 kwietnia 1989, 4 czerwca 1989, 1990, 1991, 1992, 2 kwietnia 1997.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, źródło multimedialne – film <i>Polskie drogi do niepodległości. Solidarność</i>, MEN 2001, arkusz pracy do filmu.</p> <p><i>Metody:</i> praca ze źródłem multimedialnym – arkusz pracy do filmu <i>Polskie drogi do niepodległości. Solidarność</i>, MEN 2001, elementy rozmowy nauczającej, praca w grupach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: „okrągły stół”, pluralizm związkowy, pluralizm polityczny, legalizacja, NSZZ „Solidarność”, PZPR, Mała konstytucja, program Balcerowicza, inflacja, hiperinflacja, prywatyzacja, reprivatyzacja, gospodarka socjalistyczna (nakazowo-rozdzielcza), gospodarka rynkowa, • przedstawia działalność w omawianym zakresie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego, Leszka Balcerowicza, Tadeusza Mazowieckiego, • wyjaśnia znaczenie dat: 1989, • wyjaśnia konieczność przeprowadzonych reform politycznych i gospodarczych w Polsce, • porównuje gospodarkę socjalistyczną z gospodarką rynkową, • wyjaśnia znaczenie „okrągłego stołu” dla procesu transformacji ustrojowej, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: sejm kontraktowy, • przedstawia działalność w omawianym zakresie: Aleksandra Kwaśniewskiego, • wyjaśnia znaczenie dat: 5 kwietnia 1989, 4 czerwca 1989, 1990, 1991, 1992, 2 kwietnia 1997, • wyjaśnia genezę transformacji ustrojowej w Polsce
<p>48. Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej*.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tryb powoływania i organizacja władzy ustawodawczej, • prawa posłów i senatorów, • organizacja prac sejmów, • funkcje parlamentu. 	<p><i>Pojęcia:</i> władza ustawodawcza, sejm, senat, Zgromadzenie Narodowe, poseł, senator, czynne i bierne prawo wyborcze, kadencja, mandat, immunitet parlamentarny, klub parlamentarny, Prezydium Sejmu, marszałek sejmów, inicjatywa ustawodawcza, interpelacja i zapytanie poselskie, Konwent Seniorów, Trybunał Konstytucyjny.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, właściwe artykuły Konstytucji RP (art. 95–124), arkusze papieru, pisaki.</p> <p><i>Metody:</i> praca w grupach, praca z tekstami źródłowymi, rozwiązywanie zadań ustrojowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: władza ustawodawcza, sejm, senat, Zgromadzenie Narodowe, poseł, senator, czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze, kadencja, mandat, immunitet parlamentarny, klub parlamentarny, Prezydium Sejmu, marszałek sejmów, inicjatywa ustawodawcza, • omawia zasady wyborów do sejmów i senatów, • omawia uprawnienia Zgromadzenia Narodowego, • przedstawia w kolejności organy państwa uczestniczące w stanowieniu prawa w Polsce, • korzysta z konstytucji (na jej podstawie rozwiązuje zadania ustrojowe), • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: interpelacja i zapytanie poselskie, Konwent Seniorów, Trybunał Konstytucyjny, • wyjaśnia tryb stanowienia prawa (ustawy) w Polsce, • omawia funkcje parlamentu

* Temat realizowany na 2 godzinach lekcyjnych.

<p>49. Władza wykonawcza w Polsce.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tryb powoływania i kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej, • tryb powoływania i odwoływania, skład i kompetencje Rady Ministrów, • funkcje Prezesa Rady Ministrów. 	<p><i>Pojęcia:</i> władza wykonawcza, Prezydent RP, Rada Ministrów, rząd, Prezes Rady Ministrów, premier, minister, ministerstwo, wotum zaufania, wotum nieufności, konstruktywne wotum nieufności, prawo łaski, dymisja, odpowiedzialność: polityczna, konstytucyjna; administracja: publiczna, rządowa; kontrasygnata, prerogatywy, Rada Gabinetowa, służba cywilna, resort administracji rządowej, exposé, weto wstrzymujące.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, właściwe artykuły Konstytucji RP (art. 126–162).</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach, rozwiązywanie zadań ustrojowych, portfolio (różne formy aktywności Prezydenta RP i wybranych ministerstw gromadzone przez kilka miesięcy).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: władza wykonawcza, Prezydent RP, Rada Ministrów, rząd, Prezes Rady Ministrów, premier, minister, ministerstwo, wotum zaufania, wotum nieufności, prawo łaski, dymisja, odpowiedzialność polityczna, odpowiedzialność konstytucyjna, administracja publiczna, administracja rządowa, • korzysta z konstytucji (na jej podstawie rozwiązuje zadania ustrojowe), • omawia organy władzy wykonawczej, • omawia tryb powoływania tych organów, • wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP, Rady Ministrów i premiera, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: kontrasygnata, prerogatywy, Rada Gabinetowa, konstruktywne wotum nieufności, służba cywilna, resort administracji rządowej, exposé, • charakteryzuje relacje między władzą wykonawczą a ustawodawczą, • charakteryzuje relacje pomiędzy organami władzy wykonawczej
<p>50. Rodzaje aktów prawnych.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • konstytucja, • ustawy, • umowy międzynarodowe, • rozporządzenia i zarządzenia. 	<p><i>Pojęcia:</i> akt prawny, konstytucja, ustawa, rozporządzenie, zarządzenie, kodeks, Dziennik Ustaw, inicjatywa ustawodawcza, uchwała, ratyfikowana umowa międzynarodowa, rozporządzenie z mocą ustawy, ratyfikacja.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, artykuły Konstytucji RP (art. 87–94).</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: akt prawny, konstytucja, ustawa, rozporządzenie, zarządzenie, kodeks, Dziennik Ustaw, inicjatywa ustawodawcza, • umieszcza poszczególne rodzaje aktów prawnych w hierarchicznej strukturze (odpowiednio zgodnie z powyższym), • przypisuje do poszczególnych rodzajów aktów prawnych organy państwa zdolne do ich wydawania (odpowiednio zgodnie z powyższym), • wyjaśnia znaczenie i wyjątkowość konstytucji w stosunku do innych aktów prawnych w państwie, • wyjaśnia różnicę między ustawą a aktami wykonawczymi, • wyjaśnia, dlaczego obywatela bezpośrednio nie dotyczy zarządzenie, a tylko akty prawne stojące wyżej, • wyjaśnia zasadę praworządności, • interpretuje tekst źródłowy, wyjaśnia celowość obowiązywania konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: uchwała, ratyfikowana umowa międzynarodowa, rozporządzenie z mocą ustawy, ratyfikacja, • umieszcza poszczególne rodzaje aktów prawnych w hierarchicznej strukturze (odpowiednio zgodnie z powyższym), • przypisuje do poszczególnych rodzajów aktów prawnych organy państwa zdolne do ich wydawania (odpowiednio zgodnie z powyższym), • korzysta z konstytucji (na jej podstawie rozwiązuje zadania ustrojowe)

<p>51. Władza sądowa w Polsce.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • struktura sądownictwa, • instancyjność sądownictwa, • realizacja zasady niezależności sądownictwa i niezawisłości sądów, • Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu. 	<p><i>Pojęcia:</i> władza sądownicza, sądy: powszechne, administracyjne, wojskowe; sąd rejonowy, sąd okręgowy, sąd apelacyjny, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, Trybunał Konstytucyjny, niezawisłość sądów, instancja, Trybunał Stanu, kasacja, skarga konstytucyjna, Krajowa Rada Sądownictwa, orzeczenie, postępowanie sądowe, Temida.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, właściwe artykuły Konstytucji RP (art. 173–201).</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, rozmowa nauczająca z elementami wykładu, rozwiązywanie zadań ustrojowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: władza sądownicza, sądy powszechne, administracyjne, wojskowe; sąd rejonowy, sąd okręgowy, sąd apelacyjny, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, Trybunał Konstytucyjny, niezawisłość sądów, instancja, • wyjaśnia organizację sądów powszechnych, • omawia podstawowe kompetencje Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, • wyjaśnia, na czym polega instancyjność sądownictwa, • wyjaśnia znaczenie niezawisłości sądów, • dostrzega konieczność istnienia sądownictwa administracyjnego, • korzysta z konstytucji (na jej podstawie rozwiązuje zadania ustrojowe), • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Trybunał Stanu, kasacja, skarga konstytucyjna, Krajowa Rada Sądownictwa, orzeczenie, postępowanie sądowe, Temida, • wyjaśnia kompetencje Trybunału Stanu
<p>52. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie Najwyższej Izby Kontroli, • funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich, • Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji oraz zakres jej działania. 	<p><i>Pojęcia:</i> Najwyższa Izba Kontroli, Prezes NIK, Rzecznik Praw Obywatelskich, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, prokurator.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, właściwe artykuły Konstytucji RP (art. 202–215).</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, rozmowa nauczająca, rozwiązywanie zadań ustrojowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Najwyższa Izba Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich, • wyjaśnia rolę organów kontroli i ochrony prawa, • omawia uprawnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, • korzysta z konstytucji (na jej podstawie rozwiązuje zadania ustrojowe), • interpretuje tekst źródłowy, dostrzega konieczność istnienia urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Prezes NIK, prokurator

<p>53. Samorząd terytorialny.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zasada samorządności, • samorząd terytorialny i jego zadania, • system władz samorządowych, • finansowanie działalności samorządu terytorialnego. 	<p><i>Pojęcia:</i> samorząd terytorialny, samorząd: gminny, powiatowy, wojewódzki; administracja: publiczna, rządowa, samorządowa; osobowość prawna, gmina, rada gminy, prezydent, burmistrz, wójt, zarząd gminy, referendum gminne, wojewoda, subwencje, dotacje, starosta, sejmik wojewódzki, marszałek, urząd marszałkowski.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, właściwe artykuły Konstytucji RP (art. 163–172).</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, prezentacja referatów uczniowskich powstałych na podstawie portfolio – przykłady zadań mojej gminy, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: samorząd terytorialny, samorząd: gminny, powiatowy, wojewódzki; administracja: publiczna, rządowa, samorządowa; osobowość prawna, gmina, rada gminy, prezydent, burmistrz, wójt, zarząd gminy, referendum gminne, wojewoda, • omawia rolę gminy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb obywatela, • wymienia szczeble samorządu terytorialnego, • charakteryzuje władze i kompetencje samorządu gminnego, • dostrzega w funkcjonowaniu samorządu terytorialnego przejawy społeczeństwa obywatelskiego, • korzysta z konstytucji (na jej podstawie rozwiązuje zadania ustrojowe), • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: subwencje, dotacje, starosta, sejmik wojewódzki, marszałek, urząd marszałkowski, • charakteryzuje władze i kompetencje samorządów terytorialnych, • dostrzega wzajemne uzupełnianie się administracji rządowej i samorządowej
<p>54. Budżet państwa.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie budżetu państwa, • funkcje budżetu, • źródła dochodów budżetowych, • rodzaje podatków. 	<p><i>Pojęcia:</i> budżet, absolutorium, podatek, VAT, podatek dochodowy od osób fizycznych, cło, opłata skarbową, ustawa budżetowa, akcyza.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, właściwe artykuły Konstytucji RP (art. 216–227).</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, wykład, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: budżet, absolutorium, podatek, VAT, podatek dochodowy od osób fizycznych, cło, opłata skarbową, • omawia źródła dochodów budżetu państwa, • omawia rolę podatków w państwie, • korzysta z konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: ustawa budżetowa, akcyza, • wyjaśnia funkcje budżetu, • wyjaśnia konstruowanie budżetu państwa, • charakteryzuje podatki
<p>55. PODSUMOWANIE: Podstawy ustroju RP.</p>	<p>Pojęcia poznane na zajęciach.</p>	<p><i>Środki:</i> Konstytucja RP.</p> <p><i>Metody:</i> indywidualne rozwiązywanie zadań ustrojowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami poznanymi na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • korzysta z konstytucji, • rozwiązuje proste zadania ustrojowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami poznanymi na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • rozwiązuje zadania ustrojowe

56. Pisemny sprawdzian. Proponowane zadania ustrojowe.

IX. WSPÓŁCZESNE PROBLEMY POLITYKI MIĘDZYNARODOWEJ

<p>57. Stosunki międzynarodowe.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie społeczności międzynarodowej, • uczestnicy stosunków międzynarodowych, • źródła prawa międzynarodowego, • sankcje międzynarodowe. 	<p><i>Pojęcia:</i> społeczność międzynarodowa, organizacja międzynarodowa, prawo międzynarodowe, umowa międzynarodowa, ratyfikacja, sankcja, embargo, zerwanie stosunków dyplomatycznych, organizacje: rządowe, ponadnarodowe, pozarządowe; zwyczaj międzynarodowy, umowa dwustronna (bilateralna), umowa wielostronna (multilateralna), retorsja.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: społeczność międzynarodowa, organizacja międzynarodowa, prawo międzynarodowe, umowa międzynarodowa, ratyfikacja, sankcja, embargo, zerwanie stosunków dyplomatycznych, • wymienia wybrane podmioty stosunków międzynarodowych, • omawia znaczenie prawa międzynarodowego, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: organizacje: rządowe, ponadnarodowe, pozarządowe; zwyczaj międzynarodowy, umowa dwustronna (bilateralna), umowa wielostronna (multilateralna), retorsja, • charakteryzuje wybrane podmioty stosunków międzynarodowych, • omawia znaczenie zwyczaju międzynarodowego, • omawia proces tworzenia umowy międzynarodowej i określa jej charakter, • wyjaśnia rolę i omawia sankcje międzynarodowe
<p>58. Organizacja Narodów Zjednoczonych.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • geneza ONZ, • zadania ONZ, • organa ONZ, • organizacje wyspecjalizowane ONZ. 	<p><i>Pojęcia:</i> ONZ, Zgromadzenie Ogólne NZ, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, prawo weta, Liga Narodów, Karta Atlantycka, Deklaracja Narodów Zjednoczonych, członkowie stali, Sekretariat ONZ, Rada Społeczno-Gospodarcza.</p> <p><i>Postaci:</i> Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill.</p> <p><i>Daty:</i> 14 sierpnia 1941, 1945.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach, debata „za i przeciw”: <i>Czy ONZ spełnia swoją rolę?</i> – debata przygotowana przez uczniów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: ONZ, Zgromadzenie Ogólne NZ, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, prawo weta, • omawia zadania ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Liga Narodów, Karta Atlantycka, Deklaracja Narodów Zjednoczonych, członkowie stali, Sekretariat ONZ, Rada Społeczno-Gospodarcza, • przedstawia działalność w omawianym zakresie: Franklina D. Roosevelta, Winstona Churchilla, • wyjaśnia znaczenie dat: 14 sierpnia 1941, 1945, • omawia genezę ONZ, • charakteryzuje organa ONZ, • charakteryzuje działalność organizacji wyspecjalizowanych ONZ, • interpretuje źródło

<p>59. Organizacja Paktu Północno-atlantycznego.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • geneza i rozwój Paktu Północno-atlantycznego, • zasady funkcjonowania NATO, struktura NATO, • przystąpienie Polski do NATO. 	<p><i>Pojęcia:</i> NATO, Sekretarz Generalny NATO, Rada Atlantycka (Rada Ministerialna), Komitet Planowania Obrony, Grupa Planowania Nuklearnego, Komitet Wojskowy, Międzynarodowy Sztab Wojskowy, „Partnerstwo dla pokoju”.</p> <p><i>Daty:</i> 4 kwietnia 1949, 13 lutego 1999.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, arkusze papieru i pisaki, mapa współczesnej Europy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach, drzewko decyzyjne (Dlaczego Polska przystąpiła do NATO?), prezentacja referatu na podstawie portfolio z całego roku szkolnego – inicjatywy i działania Polski w NATO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: NATO, Sekretarz Generalny NATO, • omawia cele i zadania Paktu, • dostrzega znaczenie Paktu dla bezpieczeństwa w Europie, • przedstawia powody przystąpienia Polski do NATO, • interpretuje tekst źródłowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Rada Atlantycka (Rada Ministerialna), Komitet Planowania Obrony, Grupa Planowania Nuklearnego, Komitet Wojskowy, Międzynarodowy Sztab Wojskowy, „Partnerstwo dla pokoju”, • wyjaśnia znaczenie dat: wyjaśnia znaczenie dat: 4 kwietnia 1949, 13 lutego 1999, • wyjaśnia genezę NATO
<p>60. Integracja europejska.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • geneza Wspólnot Europejskich, • proces rozszerzania i pogłębiania integracji europejskiej, • główne instytucje jednoczącej się Europy, • Polska w dążeniu do integracji ze zjednoczoną Europą. • Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej. 	<p><i>Pojęcia:</i> plan Schumana, Unia Europejska, Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Komisja Europejska, euro (€), Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komitet Integracji Europejskiej (KIE), Wspólnoty Europejskie, Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom), Europejski Trybunał Sprawiedliwości, Komitet Regionów, Trybunał Obrachunkowy.</p> <p><i>Postaci:</i> Robert Schuman.</p> <p><i>Daty:</i> 1950, 1952, 1957, 1967, 1987, 1991, 2002, 2004.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, źródło: mapa <i>Rozwój terytorialny Unii Europejskiej</i>, mapa współczesnej Europy.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach, debata: <i>Korzyści i koszty przystąpienia Polski do Unii Europejskiej</i> – argumenty przygotowane na podstawie portfolio kilku uczniów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: plan Schumana, Unia Europejska, Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Komisja Europejska, euro (€), Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komitet Integracji Europejskiej (KIE), Wspólnoty Europejskie, • przedstawia działalność w omawianym zakresie: Roberta Schumana, • wyjaśnia znaczenie dat: 1952, 1991, • wyjaśnia genezę Unii Europejskiej, • dostrzega znaczenie gospodarcze i polityczne integracji europejskiej, • omawia cele Polski związane z przystąpieniem do Unii, • wymienia najważniejsze organy funkcjonujące w ramach Unii, • interpretuje źródło kartograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom), Europejski Trybunał Sprawiedliwości, Komitet Regionów, Trybunał Obrachunkowy, • wyjaśnia znaczenie dat: 1950, 1957, 1967, 1987, 2002, 2004, • charakteryzuje organy działające w ramach Unii, • omawia drogę Polski do Unii, • formułuje argumenty ukazujące korzyści z wejścia Polski do UE i koszty z tym związane

<p>61. Zagrożenia współczesnego świata.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • konflikty zbrojne, ich charakter i podłoże, • zjawisko terroryzmu międzynarodowego i jego rodzaje, • problem głodu i epidemii, • problemy związane z degradacją środowiska naturalnego. 	<p><i>Pojęcia:</i> dwubiegunowy system polityczny, „zimna wojna”, wyścig zbrojeń, państwa Trzeciego Świata, terroryzm, AIDS, dziura ozonowa, Irlandzka Armia Republikańska (IRA), ETA, Hezbollah, Hamas, Al-Kaida, Czerwone Brygady.</p> <p><i>Postaci:</i> Osama bin Laden.</p> <p><i>Daty:</i> 1991, 11 września 2001.</p>	<p><i>Środki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, mapa współczesnego świata.</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, prezentacja referatów uczniowskich, przygotowanych na podstawie portfolio, rozmowa nauczająca lub wykład.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: dwubiegunowy system polityczny, „zimna wojna”, wyścig zbrojeń, państwa Trzeciego Świata, terroryzm, AIDS, dziura ozonowa, • omawia wybrane konflikty zbrojne po II wojnie światowej, • wyjaśnia zmiany sytuacji międzynarodowej po rozpadzie systemu dwubiegunowego (upadek ZSRR), • omawia niebezpieczeństwo związane z międzynarodowym terroryzmem, • omawia zjawisko głodu na świecie, • wyjaśnia potrzebę dbania o środowisko naturalne, • omawia przejawy degradacji środowiska naturalnego w najbliższej okolicy i kraju 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Irlandzka Armia Republikańska (IRA), ETA, Hezbollah, Hamas, Al-Kaida, Czerwone Brygady, • wyjaśnia znaczenie dat: 1991, 11 września 2001, • charakteryzuje działalność wybranych organizacji terrorystycznych, • wyjaśnia konflikt interesów między bogatą Północą a ubogim Południem, charakteryzuje jego konsekwencje, • omawia przejawy degradacji środowiska naturalnego w skali globalnej
--	--	--	---	---

<p>62. Międzynarodowa ochrona praw człowieka*.</p> <p><i>Zagadnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • istota i charakter praw człowieka, • najważniejsze dokumenty dotyczące ochrony praw człowieka, • klasyfikacja praw człowieka, • międzynarodowe instytucje ochrony praw człowieka. 	<p><i>Pojęcia:</i> prawa człowieka, deklaracja, konwencja, prawa: osobiste, obywatelskie i polityczne, ekonomiczne, socjalne, kulturalne; Powszechna deklaracja praw człowieka z 10 grudnia 1948 roku, Międzynarodowe paktów praw człowieka z 1966 roku, Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 roku, Europejska Komisja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka, Komitet Praw Człowieka przy ONZ.</p> <p><i>Daty:</i> 10 grudnia 1948, 1950, 1966.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, teksty źródłowe (fragmenty).</p> <p><i>Metody:</i> praca z podręcznikiem, praca ze źródłem historycznym, praca w grupach, – metaplan (prawa człowieka na świecie, prawa człowieka w Europie), referat na podstawie portfolio (przykłady łamania praw człowieka w Polsce), rozmowa nauczająca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: prawa człowieka, deklaracja, konwencja, prawa: osobiste, obywatelskie i polityczne, ekonomiczne, socjalne, kulturalne, • wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka, • korzystając z tekstów Deklaracji i Konwencji klasyfikuje prawa człowieka, • wymienia przykłady łamania praw człowieka, • omawia międzynarodową ochronę praw człowieka, • wyjaśnia istotę praw człowieka jako praw naturalnych, • rozumie różnicę między deklaracją a konwencją, • interpretuje źródła historyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami: Powszechna deklaracja praw człowieka z 10 grudnia 1948 roku, Międzynarodowe paktów praw człowieka z 1966 roku, Europejska konwencja praw człowieka z 1950 roku, Europejska Komisja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka, Komitet Praw Człowieka przy ONZ, • wyjaśnia znaczenie dat: 10 grudnia 1948, 1950, 1966, • ocenia realizację praw człowieka w Polsce, • omawia międzynarodową ochronę praw człowieka na forum europejskim i w ramach ONZ, • omawia, korzystając z innych źródeł informacji (prasa, Internet), przypadki łamania praw człowieka i dochodzenie swych racji przez poszkodowanych na forum międzynarodowym, • omawia, na podstawie samodzielnie zebranych informacji, działalność organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka (Amnesty International, Komitet Helsiński)
<p>63. PODSUMOWANIE: Polska racja stanu.</p>	<p>Pojęcia, daty, postaci poznane na wcześniejszych zajęciach.</p>	<p><i>Srodki:</i> podręcznik, zeszyt ćwiczeń, tekst źródłowy, karty do pokera kryterialnego.</p> <p><i>Metody:</i> praca w grupach: przygotowanie kart, poker kryterialny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • wyjaśnia, na czym polega polska racja stanu, • formułuje argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i prawidłowo posługuje się pojęciami na wcześniejszych zajęciach pojęciami, • uzasadnia swoje oceny

* Temat realizowany na 2 godzinach lekcyjnych.